

nakon evanđelja glasio bi umjesto "Slava tebi, Kriste" – "Hvala tebi, Kriste".

Bilo bi možda dobro razmisliti o pročišćavanju toga sadržaja zaziva i usklika. Neki su narodi kao mogućnost istaknuli druge odgovore kao npr.:

- Slava i hvala tebi, Kriste!
- Slava tebi, Kriste, mudrosti Očeva!
- Slava tebi, Kriste, Božja Riječi!
- Slava tebi, Gospodine, Sine Boga živoga!
- Hvala i čast tebi, Gospodine Isuse!
- Velik si Gospodine i djela su tvoja čudesna!
- Tebi slava i moć, Gospodine!
- Slava tebi, Riječi života!
- Od tvoje Riječi živimo, Kriste!

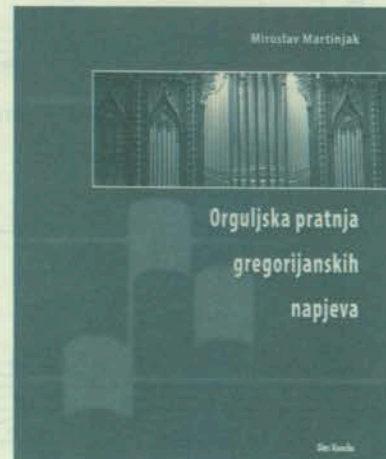
Takvim razmišljanjem i uzglazbljivanjem mogao bi se uvelike obogatiti središnji čin navještaja Riječi osobito kad na raspolaganju stoji zbor. To je moguće tako da se tradicionalan odgovor (Hvala / Slava tebi, Kriste) prepusti zajednici, a jedna od ovih rečenica (ili neki njihov spoj) mogla bi biti polifonijska, zaključena melodijom Aleluja, kojom je započet obred.

## BILJEŠKE

- <sup>1</sup> Usp. djela koja su mi bila vodilja u ovim razmišljanjima: F. RAINOLDI, *Psallite sapienter. Note storico-liturgiche e riflessioni pastorali sui canti della Messa e della Liturgia delle ore*, CLV – Edizioni Liturgiche, Roma 1999.; L. DEISS, *Visions of Liturgy and Music for a New Century*, Collegetown, Minnesota 1996.
- <sup>2</sup> Najiscrpniji prikaz nalazi se u: A. G. Martimort, "Origines et signification dell'Alleluia de la Messe romaine" (pretiskano i u: *Mens concordet voci* (zbornik u čast A. G. Martimorta), Desclée 1983., str. 95-122.
- <sup>3</sup> Među brojnim studijama o pokliku Aleluja, usp. A. Rose, *L'usage e tla signification de l'Alleluia en Orient e ten Occident*, u: *Geste set paroles dans les divers familles liturgiques. Conférences Saint-Serge, XXIV<sup>e</sup> Semaine* (1977.) (= *Bibliotheca Ephemerides Liturgicae, Subsidia* 14), CLV – Edizioni Liturgiche, Roma 1978.
- <sup>4</sup> Ovaj je posljednji zapisao: "Amen i Alleluia in omni lingua incommutabiliter dicuntur."
- <sup>5</sup> "... propter sanctiorem auctoritatem quamvis interpretari potuisset, servata est antiquitas, sicut est Amen et Alleluia." De doctrina christiana, XI. Među svjedočanstvima najranijih pisaca koji nam donose pretežito izvanliturgijsko

korištenje usp. *Traditio apostolica*, 26; Tertulijan u *De oratione*, 27 Jeronim, *Epistola Leti* i dr. Vidljivo je također obilata uporaba povezana sa psalmodijom.

- <sup>6</sup> Evo nekoliko Ordines rimske liturgije koji govore o pjevanju poklika prije evanđelja (OR I, 57; OR IV, 27; QR VI, 28; OR XV, 22 i 133).
- <sup>7</sup> Anonimno izlaganje iz 8. st. ("Primum in ordine") svjedoči baš takvu uporabu: "Ut populus laudibus Dei insistens ad sancti evangelii verba ad alia sacri mysterii officia attentior sollicitiorque existat." Remigije iz Auxerre († 908.) piše: "Hoc ante lectionem evangelicam a cantore imponitur, ut laudetur ab omnibus, cuius gratia salvantur omnes, quasi dicat: Quia verba evangelii salutem conferentia mox audituri estis, laudate Dominum."
- <sup>8</sup> Sintezu je o tome moguće naći u: F. HABERL, "Origine e sviluppo dell'Alleluia gregoriano", u: *Rivista Internazionale di Musica Sacra* (1984.; 5/1), str. 92-100
- <sup>9</sup> To je moguće provjeriti u: *Liber officialis*, I. III, c. 16, 3. On piše: "Versus alleluia tangitcantorem interius, ut cogitet in quo debeat laudare Dominum
- <sup>10</sup> Usp. liturgijsko-glazbenu studiju: E. JAMMERS, *Das Alleluia in der gregorianischen Messe. Eine Studie über seine Entstehung und Entwicklung*, Münster 1973.
- <sup>11</sup> Ovdje navodim riječi Amalarija iz Metz: "O cantores, cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit (Ps 97,1). Mirabile opus, ut te vocaret, fecit, quando hoc quod totus mundus capere non potest ad hoc contractum est, ut inu no homine totum maneret et tu haberes quod imitaberis." *Missae exp. gen.*, I, 6, 5)
- <sup>12</sup> Ponavljajući neke Bedine riječi, Hrabanus Maurus (De inst. cler. II, 41) piše: "A dominica septuagesimae toto tempore ieiunii usque in pascha, quo paenitentiae et corporis nostri mortificatione instari debemus, ab ista laude (= alleluia) abstinendum est, licet nullo tempore in ecclesia laus Dei desit (...). Ante pascha (...) tempus ieiunii praesentis vitae significationem tenet, quia propter peccata nostra aerumnisque cotidie affligimur."
- <sup>13</sup> O responzorijima koji su vezani uz tu službu može se čitati u Amalarija (De Ord. Antiph. 30), a za cjeloviti pregled tih obreda usp. M. Robert, *Les adieux à l' Alleluia*, u: *Études grégoriennes VII* (1967.) 69-81.
- <sup>14</sup> "Ut alleluia iterum revertatur ad praesentem ecclesiam cum Sponsus dignatus fuerit resurgere a mortuis." De ord. Antiph. 30,13.
- <sup>15</sup> Usp. *Epistola* 77; PL 22,697.
- <sup>16</sup> Enarratio in Ps 32,8; PL 36, 283.



## Orguljska pratnja gregorijanskih napjeva

Gregorijansko pjevanje jedinstveni je repertorij liturgijskog pjevanja Katoličke Crkve rimskog obreda nastao iz liturgije i za liturgiju. Priručnik prof. Martinjaka *Orguljska pratnja gregorijanskih napjeva* osvjetljava i tumači kako i na koji način orguljama pratiti široki repertorij gregorijanskog pjevanja. Može se reći da je ovaj priručnik prvi pokušaj obrade pratnje gregorijanskog pjevanja na hrvatskom govornom području.

Priručnik je raspoređen u pet odsjeka. U uvodnom se iznose razna razmatranja i razmišljanja o mogućnostima pratnje gregorijanskih napjeva. Glavni dio namijenjen je opisu neuma, njihovoj transkripciji u današnje notno pismo te objašnjenju metode škole iz Solemna. Zatim se obrađuje primjena neakordičkih tonova i kadenca u tom stilu. U završnom se odsjeku obrađuju i drugačiji pristupi u ostvarivanju orguljske pratnje. U tekstu se objašnjava i upućuje na pravilno realiziranje pratnje, a obrazložena su potkrijepljena brojnim notnim primjerima. Priručnik u potpunosti slijedi i razrađuje teme kao i pojedine jedinice nastavnog programa navedenog kolegija, a jedino je djelo u Hrvatskoj koje donosi cjeloviti prikaz o načinu pratnje gregorijanskog pjevanja. Zbog njegova izuzetnog značenja te uspješne obrade preporučujem ga za objavu tiskom. Iz naslova poglavlja u knjizi vidi se da je prof. Martinjak obradio veoma zahtjevne teme, npr. modalitet. Priručnik prof. Martinjaka *Orguljska pratnja gregorijanskih napjeva* dobro će doći kao temeljna literatura onima koji se žele približiti toj vrsti repertorija koji je temelj europske glazbene baštine. Posebno naglašavam kako će priručnik izvrsno poslužiti studentima teoloških učilišta, Instituta za crkvenu glazbu te glazbenih akademija. Posebno će pomoći voditeljima crkvenih zborova u Crkvi u Hrvata kod pripremanja liturgijskih slavlja ili kod izvođenja duhovnih koncerata u kojima se nalaze gregorijanski napjevi.

(Iz recenzija)